

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A városok közélemezése. *

A városokban, ahol a fogyasztók nagy tömege él együtt s ahol úgy szólván napról-napra a falusi közönség által összehordott természetmennyekre vannak utalva, nem csekély szerepet játszik a közélemezés. Ahol a közélemezés nincs rendben, ott nem szívesen laknak az emberek, azt kerülik, vagy ha mégis odavetődnek, onnan sietnek el az idegenek.

Minden város vezetőségének arra kell tehát törekednie, hogy a közönség részére mindig elegendő mennyiségű és minőségű élelmiszer álljon rendelkezésére és hogy azok árai normálisak legyenek. Arra kell törekedni, hogy a város körül elterülő vidék sokat és jókat termeljen s terményeiket minden időben könnyű szerrel a városok piacaira szállíthassák. Éppen ezért a jó kocsutak, gyors és olcsó vasuti és hajó közlekedés nagy szerepet játszanak a városok közélemezésénél. Mert ha a vidékről gyorsan és olcsón juthatnak a termelők áruikkal a városi piacra, akkor szívesen keresik fel azt s olcsóbban adják el terményeiket. Nem kerül sok idejébe az árusítás s így szívesen is természet a városban való eladásra. Ha sokan keresik fel a város piacát, akkor lesz bőven élelmiszer, nagyobb lesz a verseny az eladók között, a városi embernek lesz nagy választéka és nem kell mindent méreg drágán megfizetnie.

Emellett a rendőrségnek s a városi orvosnak, anélkül, hogy zaklatássá minősülne a beavatkozása, folyton éber figyelemmel kell kísérni, hogy a mértéknél nem történik-e csalás, az élelmiszereknél nincsen-e hamisítás, azok az egészségre nem ártalmasak-e?

Ugyancsak ügyelni kell arra is, hogy ne a földön, szennyes rongyokon kínálják az áruikat, amelyet belep az utca pora, hanem állítson fel a város vásárcsarnokot, vagy amennyiben ez az anyagi erejét meghaladja, külföldi kis városok mintájára állítson fel kis sátrakat, vagy legalább is kirakodó asztalokat, ami után a helypénz szedéssel egyidejűleg szedjen egy mérsékelt bérösszeget, amit az eladó meg sem érez, s így szívesen fizet s amelylyel a város a befektetési költséget amortizálhatja.

A piacokon teljes rendet teremteni, a közélemezést helyesen szabályozni csakis vásárcsarnokban lehet. Ameddig az élelmiszerek nagyobb meny-

nyiségben el nem raktározhatók, hanem csak egyik napról a másik napra kicsinyenkint hordhatók a piacra, addig élelmiszerben a városokban bőség, nagy választék soha sem lesz, a termelő és ismételő (kofa) közti viszony alig rendezhető, közegészség, köztisztaság tekintetében támasztható követelmények csak nagy ügygyel-bajjal eléghetők ki.

A husdrágaság kérdése felrázta aléltságából sok város hatóságát. Az egyik-másik helyen bevált példa, a mézárások zsarolásainak megrendszabályozása csakhamar az egész országban követésre talált. Itt azonban nem szabad megállani, nem szabad abban hagyni az erélyes intézkedéseket. Meg kell javítani a közélemezést az egész vonalon. A hus árának szabályozását kövesse a kenyér és a tej elárúsításának a rendezése. Mind a két élelmiszer olyan, sőt még azt mondhatjuk fontosabb, mint a hus, Hus nélkül még csak el lehetünk; kenyérnek azonban nem szabad hiányozni egy napon sem az asztalról. A kenyér különösen a szegényebb néposztálynak, hogy úgy fejezzük ki magunkat tömeg élelmicikke.

Ugyancsak fontos szerepet játszik a közélemezésben a tej is. Ugyazólván a tejjel történik a legtöbb hamisítás. Pedig a tejnek még a husénál is nagyobb tápereje van s különösen a fejlődésben levő kis gyermekeknél elmaradhatatlan tápszert.

Pozsony városában hangzott el e tekintetben az életre való indítvány, hogy a város állítson fel tejesarnokot s vagy maga foglalkozzék a tejnek elárúsításával, vagy pedig bizza azt vállalkozóra. Csakhamar jelentkezett is vállalkozó, aki késznek nyilatkozott, hogy a tejet a rendes piaci árnál 5 fillérel olcsóbban adja.

A hus árának a szabályozása mellett tehát ajánljuk, hogy a kenyér és a tej minőségének a fokozása s árának a leszállítása végett indítsanak a város vezetői aktiót.

Budapesten már tervbe van véve a hatósági kenyérgyár. — Hatósági pékműhelyeket kell felállítani a vidéki városokban is, ha szép szerével a kenyeret s a péksüteményeket jobbá és olcsóbbá tenni nem lehet.

Kőszeg városa, amint lapunk más helyén olvasható, már kiterjesztette a figyelmét a kenyér árának szabályozására. Nem hisszük ugyan, hogy a kereskedelmi miniszter belemenjen a hus és kenyér árának hatósági limitálásába, s éppen ezért

* A Városok Lapjából.

a városok egyöntetű eljárása, még pedig hatósági mézárszékek és hatósági pékműhelyek felállításával véljük a bajt orvosolni. Ha pedig ilyenek felállítatnak, azoknak állandóan működésben kell lenniök s nem kell azonnal beszüntetni, mihelyt az érdekelt iparosok hajlandóknak mutatkoznak az árak leszállítására, amint az a zalaegerszegi hatósági mézárszékekkel történt, mert az érdekelt iparosok csakhamar visszaesnek a régi bűneikbe, mihelyt a hatóság érdeklődése megcsappan azt pedig tapasztalatból tudjuk, hogy nálunk a nagy lelkesedést csakhamar a teljes lethargia követi.

A közéletmezés olcsóbbá tételére nagy befolyással volna még a kerti gazdálkodás fellendítése. — Teljesen egyetértünk a szabadkai népgyűlés határozatával, amely népgyűlést múlt hó 26-án az általános drágaság elleni védekezésből hívták össze, hogy t. i. az általános drágaság oka a kerti gazdálkodás általános hanyatlásában keresendő. E tekintetben is a hatóságtól kell várni, hogy a városi földeken a kerti gazdálkodást meghonosítsa akár házi kezelésben, akár előnyös földbérletekkel.

Arad városáé e tekintetben az érdem, mert máris elhatározta, hogy bolgár mintára egy konyhakertészeti telepet létesít. Meg vagyunk győződve, hogy a kezdeményező városok nemes példája csakhamar az ország többi városaiban is követésre találnak s megindul mindenütt egy nagy folyamat a közéletmezés jobbá és olcsóbbá tételére.

Várhidy Lajos.

Bizottságok ülései.

— **A vízvezetéki bizottság ülése.** A város vízvezetéki bizottsága pénteken délelőtt 11 órakor Kovács József polgármester elnökle alatt ülést tartott, melyen Aczél Géza főmérnök a vízvezeték munkálatainak mai állásáról és a szükséges teendőkről tett előterjesztést.

Az ülésen Aczél Géza főmérnök bejelentette, hogy Farkas Kálmán miniszteri tanácsos, ki a vízvezetéki munkálatok felügyeletét eszközli, azt a kívánságot terjesztette elő, hogy az 5., 6., 7. számú kutakat kezdjék meg állandóan szivattyuzni. Így akar meggyőződni arról, hogy a kutak elég vizet adnak-e. A miniszteri tanácsos kívánságának teljesítésébe szívesen belemegy, mert általa sikerül majd a mindig kétkedőket is meggyőzni arról, hogy a vízvezetéki kutak megfelelők. Mielőtt azonban a szivattyuzást megkezdhetnék, beton aknákat kell építeni a kutakhoz és három centrifugál szivattyut kell megrendelni. Ezért javasolja, hogy a beton aknákra írják ki a pályázatot és rendeljék meg a szivattyukat.

A bizottság Fejér Ferenc dr. és Tóth István hozzászólása után az indítványt elfogadta.

Fejér Ferenc arra nézve kér felvilágosítást, hogy a vízvezetéki kutak munkálatával hol tartanak a vállalkozók.

Aczél Géza előadja, hogy a készen levő kutakon kívül már elkészült a 7-ik számú is. A 8-ik

számu kutnál folyamatban van a csőhuzás, a 9. számúnál a csővek ki vannak huzva s már kezdődik a szivattyuzás. A 4. és 1. számú kut furásánál a vörösfenyő csővek elszakadtak s mivel a csőveket nem bírták kihuzni, a két kut helyett másik két kutat fognak a vállalkozók furni a mostani kutak helyétől 2—4 méternyi távolságban.

A bizottság a főmérnök előterjesztését tudomásul vette, mire az ülés véget ért.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság a héten két ülést tartott, melyen a fizetésrendezés ügyét tárgyalta. A bizottság a legnagyobb részben a szervező bizottság javaslatát terjeszti pártolólá a közgyűlés elé.

— **A kórházi bizottság ülése.** Debreczen város kórházi bizottsága a héten ülést tartott a közkórházban Körner Adolf elnökle alatt. A bizottság a kórházi orvosok, tisztviselők, ápoló- és szolgaszemélyzet fizetésének rendezésével foglalkozott.

A kórházi tisztviselők már régen sürgetik a fizetésjavítást az életviszonyok rendkívül megdrágulására való jogos hivatkozással, de a kórházi bizottság mindaddig nem kezdett hozzá a fizetésrendezés tárgyalásához, míg a városi tisztviselők fizetésrendezésének ügye tető alá nem jutott.

A kórházi bizottság hosszas vitalkozás után abban állapodott meg, hogy a kórházi orvosok és tisztviselők fizetését negyven százalékkal fogja javasolni felemelni. A fizetésrendezés alól kiveszik a segédorvosokat, kiknek csak két évvel ezelőtt állapították meg a javadalmazását. Ezenkívül javasolja a bizottság, hogy azon tisztviselőknek, kik a kórházban nem kapnak természetbeni lakást, lakbért is adjanak.

Azután rátértek a kórházi ápoló- és szolgaszemélyzet fizetésének tárgyalására.

Visky Sándor gondnok felhívta a bizottság figyelmét arra a nehéz fáradságos munkára, amelyet az ápolónők végeznek és kérte, hogy a bizottság méltányolja az ápolónők munkáját.

A bizottság figyelembe is vette az előadottakat és abban állapodott meg, hogy az ápolónők eddigi 24 korona fizetését 36 koronára felemelni akarja. A szolgaszemélyzet bérének felemelését pedig 24 koronáról 30 koronára ajánlja.

A bizottság megbizta Visky Sándor gondnokot, hogy a fizetésrendezésről szóló tervezetet készítse el és miután Ujfalussy József dr. igazgató főorvos indokolással ellátta, nyújtsa be a városi tanácshoz, amely majd a közgyűlés elé terjeszti.

Miniszteri rendeletek.

52.798
VI. A. 1908. Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Valamennyi magyarországi másodfoku iparhatóságoknak.

Felmerült az a kérdés, hogy a cséplőgép, gőzeke és általában bármely gazdasági gép mellett alkalmazott személyek, továbbá a gazdaságokban alkalmazott szegődményes iparosok, az országos munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztár-

nál, vagy pedig az országos gazdasági munkás és cseléd segélypénztárnál biztosítandók. Az e kérdésben felmerült kételyek elosztatására a földmivelésügyi m. kir. miniszter ural egyetértőleg a következőkről értesitem a másodfoku iparhatóságot:

1. Azok az egyének, illetőleg cséplőgép tulajdonosok, akik cséplőgépet leginkább (ha nem is kizárólag) abból a célból tartanak, hogy azzal főképen mások terményét pénzért vagy természetben adandó részért kicsépeljék, tehát akik ehhez képest a csépléssel iparszerűen foglalkoznak és iparigazolvány kötelezettek, alkalmazottakat az 1907. évi XIX. t.-c. értelmében az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnál tartoznak biztosítani, önként értetődően, hogy ha az ily géptulajdonosnak s illetve vállalatnak a csépléshez szükséges személyzetet a cséplető gazda gazdasági cselédeiből, illetőleg szerződéses munkásaiból bocsátja rendelkezésre, úgy a személyzet nem az országos munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnál, hanem ugyancsak a géptulajdonosa által az 1907. XIX. t.-c. 3. §-a értelmében az országos gazdasági munkás és cselédsegélypénztárnál biztosítandó.

A fentiek nemcsak a cséplő, hanem más mezőgazdasági gépeknél alkalmazott munkásoknak az 1907. évi XIX. t.-c. értelmében való biztosítása tekintetében is irányadóul veendő.

2. A gazdaságokban alkalmazott szegődményes iparosok, ha kizárólag saját gazdájuk gazdasága részére dolgoznak, nem tartoznak az 1907. évi XIX. t.-c. hatálya alá.

Ha azonban egy iparnemből valamely nagyobb gazdaság azon munka végzésére, melyre kisebb gazdaságban szegődményes iparosok vannak felvéve, illetőleg szerződöttetve, műhelyt tart és abban legalább 10 ugyanazon iparágat űző munkást alkalmaz és ezek létszámában inast, illetve fiatal munkást alkalmaz: akkor ezek az alkalmazottak az országos munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnál biztosítandók úgy baleset, mint betegség esetére, amennyiben az 1907. évi XIX. t.-c. rendelkezései alapján biztosítási kötelezettség alá esnek.

Felhívom a másodfoku iparhatóságot, hogy e rendeletemet a hatósága alatt álló iparhatóságokkal haladéktalanul közölje.

Budapest, 1908 augusztus 11-én.

Kossuth.

Közgazdaság.

A vetések állása.

A vetések állása és a mezőgazdaság állapota 1908. évi augusztus 15-én a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez beérkezett jelentések alapján a következő volt:

Augusztus hó első napjaiban még jobbra meleg, száraz időjárás uralkodott az Alföld nagy részében, mindazáltal augusztus hó első fele az

esős időszak jegyében folyt le. Bármennyire hátráltatta azonban az esős időjárás a munkálatoikat, azért az eső egyes vidékekre még mindig nagyon áldásos. E hónap 16-án az ország déli részein, nevezetesen a Királyhágótuli vármegyékben óriási jégverés volt és jelentékeny kárt okozott.

Egész vármegyékre kiterjedő volt ez a nagy jégverés, aminek nyomán mindennemű késői termés, szőlő és gyümölcs tetemesen károsodott.

Ritka vidék az, ahol a termésnek nagyobb hányada a közepes minőségen kívül esett. Mindenütt igen szép és sulyos gabona termett. Egyedül azok a területek válnak ki, ahol kényszerítés következtében a szemfejlődés tökéletlen és hibás volt. Még azokban a kisebb gazdaságokban is, ahol alig reméltek kat. holdankint 4—5 métermázsát, az eredmény 6—7, sőt elég sok esetben 8—10 métermázsára is emelkedett; az uradalmi földek nagy részén pedig, ahol 6—7 q.-át vártak, az eredmény legtöbnyire 10—12 q.-ra emelkedett, úgy hogy valójában az ez idejű termés hozam az utóbb bejelentett magasabb termésátlagokkal tényleg már közelebb áll a közepes átlaghoz, mint a közepes alulhoz.

Nagyon sok szép 78—80—82 kilogramos buza van, elég sok 70—72—78 kilogrammos rozs, továbbá körülbelül ugyanolyan mennyiségben 65—68—70—75 kilogrammos árpa, leszámítva tehát a kényszerített gabonát, mindenesetre az idén aránylag kevés a 74—76 kilogrammos buza, illetve a 68—69 kilogrammos árpa. A zab minőségi sulya hektoliterenkint 42—48 kilogramm között mozog és így ez a termés nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is alulmaradt a remélt középátlagon.

A kapás növények közül különösen a tengeri és répa sokat javult az utóbbi hetekben.

Az utóbbi napokban, különösen augusztus hó 16-án gyakori volt a jégeső, főleg az ország déli részében és különösen nagy kárt okozott Szilágy, Temes, Torontál, Krassó-Szörény, Háromszék, Hunyad (itt óriási a kár), Nagyküküllő, Udvarhely és Szeben vármegyékben.

Az augusztus hó 15-re vonatkozó nagyobbára cséplési eredmények szerint megközelíthetőleg remélhető: kat. holdankint átlagosan remélhető termés: Buza 6·57; rozs 6·24; árpa 6·44; zab 5·51; tengeri 9·24; burgonya 35·63 métermázsa; a learatott terület után pedig összesen: Ruza 39·45; rozs 12·04; árpa 12·23; zab 10·26; tengeri 38·57; burgonya 36·14 millió métermázsa.

A múlt évben termelt 32·80 millió métermázsa buza, 10·69 millió mm. rozs, 13·73 millió mm. árpa és 11·54 millió mm. zab, 39·53 millió mm. tengeri és 48·49 millió mm. burgonya.

Hirek.

— **Közgyűlés.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósága f. hónap 24-én, azaz hétfőn délután 3 órakor közgyűlést tart. A közgyűlés egyetlen tárgya a szervezeti szabályzat és ezzel kapcsolatos fizetésrendezés.

— **Uj burgonyabetegségek.** Már évek óta jelentkeznek Németországban a burgonyabokrok egy megbetegedése, amely, sajnos, már hazánk egyes vidékein is, főleg az ország északnyugati részén el van terjedve. Levélfodrosodás néven ismerik e bajt, amelyet fonálgombák idéznek elő. E betegségnek ismertető jelei a következők: június végén, még inkább azonban július és augusztus hónapokban a burgonyatáblákon egyes növények felső levelei a levélborda mentében többé-kevésbé összehajlanak, szélöktől kezdve besodródznak s a levéllemeznek ily módon felülrekerült alsó lapja a sárgától a sárgás-vörösbe átmenő színárnyalatot nyer s a bokr levelei felülről lefelé haladóan lassan elhalnak. Az ilyen beteg növény gumója jövőben satnya, vagy semmi termést sem ad.

Egy másik, ugyancsak veszedelmes újabb betegsége a burgonyának a »gyűrűs betegség«, amelyet baktériumok okoznak. Ha a beteg gumót kettészeljük, a metszési lapon a héjtól $\frac{1}{2}$ —1 cm.-nyire befelé, egy többé-kevésbé teljes barna színű gyűrű ötlük szemünkbe, amely a gumó edényeinek romlása folytán keletkezik. Ha a beteg gumót kiültetjük, világos, hogy a belőle fejlődő hajtások is betegek lesznek. Az egyedüli mód e betegségek leküzdésére az, hogy a vetési célokra szolgáló gumókat lelkiismeretes gondossággal kell kiválogatni.

Szerkesztői üzenetek.

R. Gy., Pozsony. Nagy érdeklődéssel olvastam a szép tanulmányt, melyből bő kivonatot hozok lapunkban.

P., Kolozsvár. Magam is sokat gondolkoztam a kérdés felől, de nem találok az időt alkalmasnak a kivitelre. Azt hiszem, hogy a tavaszra erre is lesz alkalma.

Ujhodás. Nem sokára foglalkozunk a felvetett eszmével, addig b. cikkelyét félretettük.

B. G., Helyben. A közlemény nem lapunkban jelent meg és éppen azért a „helyreigazítás“-t nem közölhetjük.

K. D., Kolozsvár. A kívánt kéziratot szeptember 10-ikére elküldöm. Terjedelme egy iv lesz.

Hirdetések.

163. El. sz.
1908.

Versenyárgyalási hirdetés.

A debreczeni kir. törvényszék és kir. járásbiróság, valamint a debreczeni kir. ügyészség és központi fogház, továbbá a derecskei, hajduböszörményi, hajdunánási, hajduszoboszlói és püspökladányi kir. járásbiróság és fogház részére az 1909. évre szükséges mintegy 1420 m³ azaz egyezernégyszázhusz köbméter száraz hasábos cser vagy bükk fa, továbbá mintegy 802 m. m. azaz nyolcszázkét métermázsza első minőségű darabos hazai pirszen beszerzése végett nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdetek.

Felhívom ennél fogva mindazon magyar honos vállalkozókat, kik ezen tüzelő anyagok szállítására vállalkozni hajlandók, hogy az egységi árakkal kitöltött, egy koronás bélyeggel ellátott ajánlataikat zárt borítékban lepecsételve a következő felirással „Ajánlat a debreczeni kir. törvényszék, ügyészség, központi fogház, valamint a törvényszék területén levő járásbiróságok és já-

rásbirósági fogházak 1909. évi tüzelő anyagainak szállítására.“ A közszállítási szabályzat 18. §-a értelmében kiállított ajánlati lapon folyó évi szeptember hó 14-ik napjának délután 5 órájáig a debreczeni kir. törvényszék elnöki irodájában adják be.

Az egységi árak számokkal és betűkkel irandók ki.

A kitett egységárak ajánlattevőre feltétlenül kötelezők s azok utólagos módosítása vagy eltérő magyarázása meg nem engedtetik.

Atalány összeggel vagy százalékos árendeménnyel tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Ajánlattevők tartoznak az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénzt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a debreczeni kir. adóhivatalnál igazságügyi letétbe helyezni és a letéti nyugtát ajánlathoz csatolni.

A versenyárgyalás 1908. évi szeptember hó 15. napján délelőtt 10 órakor tartatik meg a kir. törvényszéki elnök hivatalos helyiségében, melyen az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

A részletes szállítási feltételek a kir. törvényszéki irodaigazgató hivatalos helyiségében (I. emelet 68. ajtó) a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők, ahol az ajánlati lapok is beszerezhetők.

A vállalat odaitélésére vonatkozó végérvényes döntés határideje 30 nap, melynek leteltéig ajánlattevőkre ajánlatuk feltétlenül kötelező.

Az odaitélés kérdésében a felsőbb hatóság a benyújtott ajánlatok felett az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon dönt.

Azon pályázók, kik ajánlatok benyújtásakor a versenyárgyalást hirdető hivattal üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítás képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni, melyhez a vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Debreczen, 1908 július 21-én.

Baróthy Béla,
h. elnök.

10,456—1908. sz.

Árverési hirdetmény.

A nyulasi barakoknál levő kantin helyiségeknek 1909. évi január hó 1-től kezdődő 3 (három) évi időtartamra leendő bérbeadása céljából f. évi szeptember hó 11-én délelőtt 9 órakor a városház nagy tanácsstermében nyilvános szóbeli árlejtés tartatik.

Kikiáltási ára a jelenlegi évi bér 1035 korona.

Bánatpénz 55 korona, mely összeg az árlejtés megkezdése előtt Vecsey Imre főjegyző tárgyalási elnök kezéhez teendő le.

A vonatkozó szerződési feltételek a városi számvevősnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debreczen, 1908. évi augusztus hó 6. napján.

Városi Tanács.